

Psychiatrie over grenzen

Congres Deviant

BW Oase

**Uw vervolgspraak
in Marokko**

**Culturen van belang
voor de GGZ**

Interculturalisatie

Stichting Pandora

Week van de Psychiatrie

DENKRAAM

*gratis
magazine*

voor en door GGz-cliënten in de regio Rijnmond

nummer 3 - juni 2003

Colofon

Redactie

Arie Bak, Christian Dogterom, Ernest Smit, Fransiska Clasquin, Jelte vd Wal, Koos Bijlholt, Stef van Veen, Joke van de Toorn, Ton Hensing.

Eindredactie

Ernest Smit, Ton Hensing, Fransiska Clasquin.

Correspondenten

Anja, Christian Dogterom, Ernest Smit, Ferry v Wing, Jelte vd Wal, Marlies Staphorsius, Mini Warman, Wil Punt, Foekje Bok.

Fotografie

Cover: Ton Hensing (*De "Lichtgevende Berg"*) Achterpagina: Herbert van Oorschot (*Japanse Vaas*), De Jong & Van Es, M. van Dorp, Chantal Arts

Vormgeving en Druk
Drukkerij Argus, Rotterdam

Verzendklaar maken
Datawerk, Rotterdam

Verspreiding
Postdienst Vredenhof, Rotterdam

Redactieadres
Postbus 21078, 3001 AB Rotterdam
Tel: 010-4665962
E-mail: denkraam@basisberaad.nl

Deadline nummer 4: 16 juli 2003
Verschijsning: Vanaf 18 augustus 2003

Projectondersteuning
Teus van Wijk, Basisberaad GGZ
Tel: 010-4665962
E-mail: t.vanwijk@basisberaad.nl

'Denkraam' is een onafhankelijk magazine. Het is een product van de gezamenlijke cliëntenraden uit de GGZ, Maatschappelijke opvang en verslavingszorg uit regio Rijnmond in samenwerking met het Basisberaad GGZ.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die desondanks onvolledig of onjuist is opgenomen aanvaardt de redactie geen aansprakelijkheid.

Alle in deze uitgave opgenomen artikelen mogen niet worden overgenomen zonder toestemming van de opsteller.

Publiceren onder pseudoniem mag, mits naam en adres bij de redactie bekend zijn.

De redactie kan besluiten ingezonden bijdragen zonder opgave van reden niet te plaatsen.

Inhoud

juni 2003

Thema "Psychiatrie over grenzen"

- 4** Inleidende tekst door Ton Hensing en vijf dagen op de "Lichtgevende Berg"
- 5** **Congres Deviant**
Vernieuwingen van de psychiatrie in Nederland en Duitsland
- 6** **BW Oase**
Een verslag van een Marokkaanse Beschermde Woonvorm van de RIBW Rijnmond
- 8** **Uw vervolgspraak in Marokko**
Psychosociale zorg aan Marokkanen die tijdens de zomermaanden in Marokko terugkeren
- 11** **Culturen van belang voor de GGZ**
- 12** **Interculturalisatie**
- 15** **De laatste grens**
Nog een keer stilstaan bij het overlijden van Jaap van der Molen, een gewaardeerd redactie lid
- 17** **Stichting Pandora**
Inzet voor de ander
- 18** **Week van de Psychiatrie**
Een korte terugblik op enkele activiteiten
- 21** **Spetterend slotfeest**
Week van de Psychiatrie in 'de Tamboer'
- 22** **Heropening DAC "Bijna Alles"**
- En verder:**
- 9** Column
- 10** Eetverslaving
- 13** Gedicht
- 14** Gedicht
- 20** Strip
- 23** Recept
- 24** Hoop

Van de redactie

Zie hier het nieuwe nummer wat de naam Denkraam heeft gekregen. Wij van de redactie zijn er best trots op. Wij willen ieder hartelijk danken voor de inzendingen voor de prijsvraag. De prijswinnaar is dhr. E. Smit geworden gefeliciteerd de kadobon van € 20,- zal zo spoedig mogelijk naar je opgestuurd worden. Waarom de naam Denkraam? Omdat de heer Bommel een groot belang heeft in Rotterdam (ga het beeldhouwwerk maar bekijken op de Blaak) en deze term door hem voor het eerst gebruikt werd hebben wij voor deze symbolische naam gekozen. Wanneer maakte het woord Denkraam zijn debuut? Het woord debuteerde op 7 januari 1950 in de Nederlandse taal, in aflevering 870 van verhaal 38 Tom Poes en Kwetal, de Breinbaas. Heer Bommel ontmoet Kwetal en vraagt hoe hij heet, maar Kwetal begijpt hem verkeerd. "Neem me niet kwalijk!", mompelde de oude, "er schijnt een fout in mijn denkraam te zijn! Ik heb daar trouwens meer last van, van mijn denkraam bedoel ik." Kwetal gebruikt denkraam in de betekenis 'verstand, brein ,geest', maar in de omgangstaal werd al snel gebezigd voor 'denktrant, kader waarbinnen iemands denken zich afspeelt!'. Mogelijk is het Engelse frame of mind van invloed geweest. Van Dale vermeldt denkraam sinds 1970. Het wordt zeer regelmatig gebruikt, vaak in combinatie met een bijvoeglijk naamwoord. Een kleine greep uit recente krantenberichten: 'het theoretisch denkraam' (van Einstein), 'het middeleeuwse denkraam', 'het astrale denkraam', 'het neogotische denkraam' en het religieuze denkraam'. Kortom: een volledig ingeburgerd Toonderwoord. Dit nummer heeft als thema psychiatrie over de grenzen. Het warme weer doet ons niet alleen denken aan de vakantie maar ook de belangen van de vele immigranten in ons landje, of zoals ze bij Riagg RNW doen zelf naar Marokko gaan. Met dit warme weer lopen wij wat minder snel, zodat wij nu met een kort verslag, van de week van de psychiatrie komen. Wij hopen dat jullie het geheel leuk vinden en dromen over hoe jullie mond op mondreclame zullen toepassen.

In dit nummer zullen jullie enige stukjes van hulpverleners hand tegen komen .Wij willen hen hartelijk danken voor de moeite die zij hebben genomen voor ons te willen schrijven. Zoals jullie gemerkt hebben komt de zomer nu er echt aan. We hopen dat de krant mee zal werken aan jullie vakantiegevoel. Ook nu nodigen wij jullie weer uit om mee te schrijven voor het volgende nummer, dus weer in die pen klimmen en het warme weer trotseren. In dit blad staat een bon waarmee u zich als abonnee kunt opgeven.

Redactie Denkraam
Postbus 21078, 3001 AB Rotterdam
Telefoon 010 4665962
E -mail denkraam@basisberaad.nl

Veel leesplezier,
De redactie

Prijsvraag Coverfoto

**Raad de naam
van de berg
op de coverfoto en
win een cadeaubon
van 20 euro.**

Uit de inzendingen wordt een winnaar getrokken.

Inzendingen voor 16 juli sturen naar:
Redactie "Denkraam"
Postbus 21078, 3001 AB Rotterdam
E-mail: denkraam@basisberaad.nl

Psychiatrie over grenzen

Je kunt een congres over een onderwerp op het gebied van de psychiatrie in het buitenland bezoeken en daarover berichten. Je kunt verslag doen van een ontmoeting met allochtone bewoners van een beschermde woonvorm. Je kunt zelf op vakantie gaan en daarbij één of meer landsgrenzen passeren. Je kunt zelfs in je eentje je eigen "grenzen" verkennen en misschien overschrijden. Bij dit thema zijn een heleboel grenzen waarover verteld kan worden. In de hierna volgende bijdragen maken jullie kennis met een aantal ervan.

Vijf dagen op de 'Lichtgevende Berg'

In feite is de beklimming van de "Lichtgevende", de "Schitterende" niet anders dan één grote, lange wandeling die je in dagelijkse etappes van 20 km elk heuvel opwaarts voert. Daarbij wordt een hoogteverschil overbrugd van zo'n duizend meter. De nachtelijke beklimming naar de top na de derde dag vormt veruit de zwaarste klus van de gehele onderneming: hoogteziekte en ademnood in de ijle lucht doen een ware aanslag op het organisme.

Vijf dagen na mijn vertrek van Heathrow Airport op 5 juli 1980 stond ik samen met mijn twaalf reisgenoten bij het startpunt van onze klimexpeditie van de berg die ook wel bekend staat als de "Lichtgevende Berg".

De truck die ons naar dat punt (1800 m) gebracht had was inmiddels wegge-

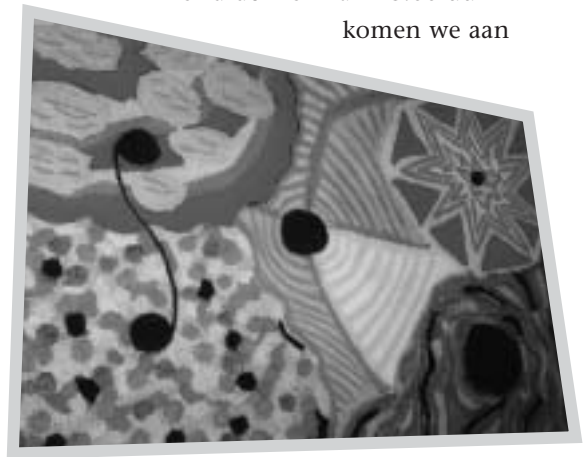
reden en we waren samen met een aantal inheemse dragers verder op ons zelf aangewezen.

Wat nu volgt zijn enkele dagboek aantekeningen.

10 juli - Na ongeveer drie uur lopen bereikt ons gezelschap dwars door tropisch oerwoud de eerste overlevingshut Mandara-hut (2700 m). Veel modder op ons pad: afzien en nog eens afzien was het!

11 juli - Na een vroeg ontbijt om 08.00 uur vertrokken. Nog steeds zitten we in het oerwoud. Vandaag is drassig hoogveen een hinderpaal.

Rond de klok van 13.00 uur komen we aan

'Mijn emoties tonen als het om de eigen grenzen gaat, vind ik heel belangrijk'

M. van Dorp

bij Horombo-hut (3760 m), onze volgende plek van overnachting. Ontbijt en diner zijn eenvoudig doch voedzaam: havermost in water gekookt met daar doorheen geroerd witte bonen in tomatensaus. Mijn favoriete drank is thee, met suiker uiteraard.

Op deze tweede dag doet de hoogte zich al gelden. Ikzelf sla 's avonds het diner over. De havermout plus bonen komen mijn strot uit. Wel blijf ik thee drinken, koffie laat ik staan.

12 juli – Vandaag op weg naar het “zadel” van de berg. Ik hoefde deze dag niet zo te ploeteren als de voorafgaande twee. Wel veel last van een koude wind. Niet zo verwonderlijk, want op deze dag passeren we niet alleen de boomgrens, maar laten we ook de begroeiing achter ons. De laatste kilometers lopen over kale rotsen en gruis om bij de Kibo-hut (4740 m)aan te komen. Alleen thee gedronken en meteen naar bed want 's nachts wachtte ons nog een klimpoging naar de top. Vier reisgenoten zijn te ziek om dat nog mee te maken. 13 juli – 's Nachts om 02.00 uur begonnen aan de laatste etappe die ons over vulkanisch puin en sneeuw naar de top moest voeren. Ikzelf heb na luttele uren moeten opgeven. Ik was allang gelost en moest met s.o.s.-seinen uit mijn zaklantaarn een van de gidsen alarmeren om mij terug te brengen naar de Kibo-hut. Hoogteziekte maakte het verder gaan voor mij onmogelijk. Ik had meer gelegenheid moeten hebben om te kunnen acclimatiseren. Van onze groep bereikten slechts zes mensen na een vijf uur durende klim daadwerkelijk de top in de vroege ochtend uren. Meteen daarop moesten zij weer terugkeren naar de Kibo-hut. Daar volgde het weerzien met de rest van de groep. Dezelfde dag nog teruggegaan naar de Horombo-hut waar overnacht werd.

14 juli – De laatste afdaling naar ons startpunt betekende het eind van een ongewone klimervaring op een opmerkelijke berg. Moraal van dit verhaal: je kunt niet verder reiken dan wat je aankunt!

Ton Hensing

Freiraum of cliëntparticipatie?

Begin april werd in Amsterdam het Deviant-debat gehouden met de titel: “Omkijken naar het Oosten”, vernieuwingen van de psychiatrie in Nederland en Duitsland. Ik was in de jaren tachtig vaak in Duitsland en in Keulen betrokken bij de Socialistisch Selbsthilfe Köln en in Berlijn bij het Irrenoffensive. Mooie herinneringen, voldoende om met hoge verwachtingen het weerzien tegemoet te zien met mijn strijdmakker uit Berlijn, Peter Lehmann.

Zoals gevreesd begon de dag met een paar psychiaters, die weliswaar goedwillend waren, maar niet erg veel vertelden over vernieuwingen. Ik hoorde daar dat het idee van de multiloog oorspronkelijk uit Duitsland stamt, van de zogenaamde psychoseseminars. Een dialoog van hulpverlener, cliënt en familie, waarbij de ervaringsdeskundigheid voorop staat. De term ‘integratie’ werd regelmatig gebezigd, tot iemand uit het publiek zijn twijfels

daarover uitte. Cliënten zijn, volgens hem, gevoeliger en aardiger dan normale mensen, dus niet teveel integreren graag. Aan de Duitse psychiater Wolfgang Werner werd de Deviant -uitgave “Dat de mens de mens tot steun is” aangeboden. Een tweetalig boekje met verhalen over Kurt Valentin. Wilma Boevink stelde als Nederlandse inleider dat ondanks de WMCZ het tegenvalt met de medezeggenschap. Cliëntenparticipatie laat de machtsverhoudingen onaangetast. We mogen participeren in het aanbod van de behandelaars. Maar het gaat om onze eigen visie op gekte. We moeten niet zozeer reageren op de aangeboden zorg, maar liever het accent leggen op onze eigen kracht. Zo bijv. met ‘recovery’-, oftewel herstel -programma’s, waarbij mensen GGZ -ervaringen uitwisselen in termen van herstel in plaats van in termen van symptomen. In de pauze hoorde ik van Peter Lehmann, na herinneringen opgehaald te hebben aan Psychipol in 1982, dat hij nu uitgever is (het Antipsychiatrie-ver-

lag) en ook secretaris van het European Network of Users and Survivors of Psychiatry. Er is in 1995 een enquête is gehouden door het Bundesverband Psychiatrie-Erfahrener (een soort Duitse Cliëntenbond), waaruit bleek dat slechts 10% van de ex-clieñten vonden dat ze baat gehad hadden van hun GGZ behandeling. Toen had hij de Vereniging tot Bescherming tegen Psychiatrisch Geweld opgericht. Ook was Peter betrokken bij de oprichting van het Weglaufhaus Berlin in 1996.

Voorbeeld uit een psychiatrisch testament:

“Ik geef geen toestemming tot het toedienen van elektroshock of insulinekuur”.

Psychofarmaca mogen slechts als volgt worden toegediend: max. 100 mg phenegan p.d., of max. 50 mg neurocil, en alleen als slaapmiddel. Elke andere medicatie is tegen mijn wil.

Als er aanleiding is te vermoeden dat ik mezelf van het leven wil beroven, dan verwacht ik dat dat onmogelijk wordt gemaakt.

In geen geval wil ik opgenomen worden in de volgende instellingen.....

In ben in behandeling bij.....

Isoleren vind ik een kwelling, maar ik verkies het boven shock of psychofarmaca.

Vrienden die me bij een opname bezoeken willen, moeten altijd toegelaten worden”.

Wat me ook interesseerde was wat hij me vertelde over het Psychiatrisch Testament, een soort Crisiskaart, maar dan vooral met aanwijzingen over wat men NIET wil m.b.t. psychiatrische behandeling.

In de middag gingen de bezoekers uit- een in werkgroepen. Ik had gekozen voor “cliëntparticipatie”. Huub Beijers was gespreksleider, Toon van der Aa zat er namens het APCP, Harry van Haaster namens het IGPB, en Peter Lehmann namens Duitsland. Jammer genoeg bestond het merendeel van deelnemers uit werkers in de GGZ, en wat weten die nou van cliëntparticipatie?

Harrie, die vermeldde dat hij zichzelf een ‘jonge wilde’ voelde, betoogde dat cliëntparticipatie ook de vorm kan krijgen van zelfhulp. Op basis van ervaringsdeskundigheid ontstaat er dienstverlening van cliënten aan cliënten. Hoe kunnen we de crisishulpverlening overnemen? Hoe kunnen we de DAC’s afpakken van de zorgaanbieders? Toon vertelde dat hij vond dat er op meer fronten tegelijk gestreden moest worden, zijn stelling was: cliëntparticipatie leidt tot inkapseling en pacificatie. Een cliëntenraad moet zijn eigen agenda maken. Een raad die niet functioneert, kan je beter opheffen. Het inhuren van cliëntenpanels door de zorgaanbieder zag hij als een gevaarlijke ontwikkeling. Peter pleitte voor het scheppen van Freiraüme, vrije ruimtes, waar betroffenen (hoe vertaal je dat, niet met “ggz-clieñten”) na psychiatrische behandeling onder elkaar kunnen zijn om hun levensweg opnieuw helder te krijgen. Ervaringen uitwisselen zonder begeleiders erbij. Zo biedt Weglaufhaus Berlijn ook de mogelijkheid gezamenlijk af te kicken van neuroleptica. Ton de Vries stak vanuit het publiek nog een betoog af voor het vervangen van instellingsgebonden cliëntenraden door consumentenorganisaties, vergelijkbaar met de Nierstichting. In de toekomst, met de vernieuwing van de AWBZ, moet de

cliënt meer als kritisch consument het zorgaanbod gaan bekijken. Na afloop van het debat vergeleken Wouter v.d.Graaf, Rozemarijn Esselink en ik nog even wie er nu de meeste grijze haren had.

Ton Hendriks

www.antipsychiatrieverlag.de
www.weglaufhaus.de

Een bezoek aan B.W. Oase (El Waha)

B.W. (beschermde woonvorm) Oase/ El Waha, gevestigd op de Bergweg nr. 183, is een B.W. van de RIBW Rijnmond voor Marokkaanse mannen. Na de voorbereidingen kwam de eerste bewoner er te wonen op 1 oktober 2001. Inmiddels is het huis gevuld: er wonen 8 mannen die ondersteund worden door 4 begeleiders.

Het is een mooie, zonnige meimorgen. Het pand is een goed onderhouden herenhuis van rond 1900, dat net toe is aan onderhoud. In de voortuin staat een bouwkraan, en het fraaie houtwerk van de gevel wordt van een nieuw laagje verf voorzien. We worden verwacht, Teus en ik. Een half uur later zal Ton zich bij ons voegen. Aziz, een van de vier begeleiders, heet ons wel-

kom en neemt ons mee naar de woonkamer. De woonkamer is ronduit imposant: een grote kamer met een hoog plafond met sierlijk stucwerk, in twee delen: een zitruimte met twee lange divans, waar we later ontspannen zullen napraten, en een eetruimte met een lange eettafel, waaraan we plaatsnemen voor het gesprek. De ruimte is feestelijk Marokkaans ingericht.

Bij Aziz zijn drie bewoners aangeschoven voor het gesprek: Moussaoui, El Hoessein en Jos, een op Curacao geboren, vanaf 1957 in Rotterdam wonende moslim, die tijdelijk gastbewoner is. (Hij woont er nu drie weken, en blijft tot eind mei). Onder het genot van een kopje koffie beginnen we.

Waarom een B.W. voor Marokkaanse mannen?

De B.W. is geen doel, zegt Aziz, maar een middel om te integreren. Het klinkt als een dubbel isolement, maar dat is het niet: juist doordat bewoners zich hier thuis voelen zijn ze in staat om naar buiten te gaan. In de Marokkaanse gemeenschap is ziekte geen zaak van het individu. Marokkanen met psychische problemen komen vaak laat in contact met de GGZ, omdat eerst de familie ingeschakeld wordt, en daarna een traditionele genezer geraadpleegd wordt. Pas als dit geen oplossing is, wordt de huisarts bezocht. De begeleiders hebben drie diensten, een vroege (8.30-16.00), een late (14.00-22.00) en een tussendienst (10.00/11.00-18.00/19.00). In de nacht is er een bereikbaarheidsdienst, waarvan regelmatig gebruik gemaakt wordt.

Er zijn ook vrouwen in het begeleidingsteam, en dit levert geen problemen op, hun bekwaamheid wordt hoog gewaardeerd, en de mannen respecteren hen.

Moussaoui (links) laat zien hoe een echte Marokkaan de munt-thee inschenkt. El Houssein (rechts) kijkt goedkeurend toe.
Ton Hensing

Zijn alle bewoners moslim?

Alle bewoners zijn moslim. Het geloof is belangrijk voor de bewoners. Er is daarom een gebedsruimte in het huis aanwezig, met een aangepaste wasbak. In een uitbouw aan de tuinkant

van het huis is de wasruimte en de gebedsruimte. Dit is een kleine kamer van 2 bij 3 meter, die ik als niet-moslim niet mag betreden, en die een moslim slechts mag betreden na reiniging van handen, voeten en gezicht. Tegen de muur die richting Mekka ligt is een korantekst aangebracht (in het Arabisch, dus voor mij onleesbaar), en op een plankje ligt een koran. (Één van de religieuze plichten van een moslim is het 5 keer per dag bidden. Voorafgaand aan het bidden moeten handen, voeten en gezicht gereinigd worden.) Ook komt er regelmatig een geestelijke op bezoek (2 uur per week, niet op vaste tijden), met wie de bewoners kunnen praten.

De Theeceremonie.

Op dit punt worden we getraceerd op een Marokkaanse specialiteit: verse muntthee. Het bereiden en serveren van een goede pot muntthee is het specialisme en de trots van Moussaoui, zo blijkt. Met vaste hand schenkt hij de thee met een sierlijke boog vanaf een halve tot een hele meter in de glazen. Het op deze manier inschenken van de thee komt de smaak ten goede, wordt ons verteld. En inderdaad, de thee smaakt uitstekend. Goed voor een tweede, en later een derde glas.

Wat wordt er gegeten?

Meestal wordt er Marokkaans gegeten zoals b.v. tajine (een stoofpot gerecht) en couscous, soms ook Hollandse pot. De bewoners worden in de watten gelegd, want de begeleiding kookt. Aziz legt uit dat dit cultureel bepaald is: in de Marokkaanse

Gastbewoner Jos. Ton Hensing

cultuur worden de mannen verzorgd door de vrouwen. De bewoners helpen wel mee met de boodschappen en het schoonmaken van de groente. Omdat de bewoners moslim zijn wordt het vlees gekocht bij de Marok-

kaanse slager, want het moet halal zijn: ritueel geslacht en niet afkomstig van varken of paard. Een bijkomend voordeel is dat het goedkoper is. De bewoners eten veel vlees, meestal kalfsvlees of kip, soms konijn. Het menu wordt onderling bepaald.

Worden er activiteiten georganiseerd?

De bewoners maken gebruik van het netwerk in de buurt: ze bezoeken de supermarkt, de snackbar (iets te vaak, volgens Aziz), buurtwinkels, het zwembad en het DAC 'Het Nieuwe Spoor'. De bewoners worden gestimuleerd om activiteiten te ondernemen, en 2 a 3 keer per jaar wordt er een dagje uit georganiseerd. Een gezamenlijke vakantie (naar Marokko?) zit er nog niet in, maar dat is misschien iets voor de toekomst. De B.W. heeft een goede naam in de buurt, en de verhouding met de directe burens is goed.

Hoe is het wonen?

Het wonen hier is gezellig. De bewoners zijn met Marokkanen onder elkaar, en hebben begrip voor elkaar, zijn betrokken bij elkaar en vangen elkaar op. Er is een gemeenschapsgevoel. Jos, de gastbewoner zegt: 'Dit is echt een gemeenschap. In een Nederlandse B.W. is het veel meer ieder voor zich. Het is net een grote familie. Bezoek komt voor iedereen, je zondert je niet af.' Aziz benadrukt het belang van de mooie woonkamer. Hierdoor blijven de bewoners niet op hun kamer, en komt er spon-

taan interactie. Zo ontstaat vanzelf een band tussen de bewoners, en gaan ze zich verantwoordelijk voelen voor de dagelijkse gang van zaken. Er ontstaat een gevoel van 'dit is van ons'. Voor de begeleiding is dit erg motiverend, en het maakt het werk makkelijker. Hier wonen doet de bewoners goed, en de eerste bewoner, Driss, gaat binnenkort zelfs begeleid zelfstandig wonen, verderop in de wijk, op loopafstand van de B.W. Over belangstelling heeft de B.W. niet te klagen. Het is een pilotproject en uniek in Nederland. T.V. Rijnmond is al lang geweest, en er zijn contacten met GGZ instellingen in de regio. De begeleiders zijn er trots op, vertelt Aziz, maar het is ook een zware verantwoordelijkheid. Er is nog weinig specifiek op Marokkanen toegesneden zorg, en er is dan ook een wachtlijst. Nadat we door onze vragen heen zijn, verhuizen we naar de divans in de voorkamer, en krijgt Ton de gelegenheid om foto's te nemen.

Genoeglijk nababbelen met bewoners in de ruime huiskamer. V.l.n.r.: Jos, Moussaoui, El Houssein, onze eigen redacteur Ernest en teamleider Aziz Ton Hensing

Tot slot bekijken we de tuin. Het is een mooie grote tuin, met enkele oude bomen erin. De bewoners hebben elk een stukje tuin in beheer, waarop ze zelf wat kunnen planten. Het olijfbompje, dat bij de officiële opening geplant is, heeft de winter overleefd. In de tuin is van de drukke weg aan de voorzijde bijna niets te merken, en de naam Oase (EL Waha) voor de B.W. lijkt dan ook goed gekozen.

Ernest Smit

Uw vervolgspraak in Marokko ...?

Psychosociale zorg aan Marokkanen die tijdens de zomermaanden in Marokko terugkeren

Deze zomer reizen twee hulpverleners van de afdeling Transculturele Hulpverlening (TCH) van Riagg rijnmond noord west af naar Marokko om daar hun werk als Riagg hulpverlener voort te zetten. Dit doen zij in het kader van het RIF project, een ambulante 'reizend' project dat in de zomermaanden langs verschillende plaatsen in Marokko zal gaan: Tanger, Rabat, Casa, Nador, Fes, Meknes, Oujda, Tetouan en Hoceima. Ik sprak met een van de hulpverleners over het project: Mohammed Abkadiri, Sociaal Psychiatrische Verpleegkundige bij de afdeling TCH en de afdeling Aanmelding & Consult.

We houden contact

Het project richt zich speciaal op de Marokkaanse cliënten uit Nederland die de zomermaanden in Marokko doorbrengen. Waarom hebben jullie speciaal voor deze groep gekozen? 'Toevallig was dit makkelijker voor ons, we (Abkadiri en zijn collega Brahim Mrabti-MS) zijn allebei van Marokkaanse afkomst. We hadden ook een project in Turkije kunnen starten. Marokkanen en Turken vormen samen het grootste deel van de cliënten van de afdeling TCH. In de zomermaanden vertrekken zij vaak naar hun land van herkomst. We merkten dit de afgelopen jaren steeds omdat onze productie tijdens de zomermaanden wat terugliep'. 'Eenmaal in Marokko aangekomen hebben de cliënten geen contact meer met hun hulpverlener in Nederland en

*Mohammed Abkadiri, Sociaal Psychiatrisch Verpleegkundige bij de afdeling Transculturele Hulpverlening, één van de Marokko-gangers
De Jong & Van Es Fotografen*

zijn ze aangewezen op de Marokkaanse artsen. Mensen komen in Marokko met andere problematiek aanzetten. Ze zien hun familie sinds lange tijd weer en in die twee maanden krijgen ze alle familieproblemen te horen: die gaan uit elkaar, zus heeft ruzie met zo enzovoort. Dit levert meer stress en spanning op dan in Nederland. Het niet kunnen zorgen voor zieke ouders in Marokko veroorzaakt een schuldgevoel bij het weerzien in Marokko. Veel van mijn Marokkaanse cliënten zoeken dan – vaak onder invloed van familieleden - naar een alternatieve genezer, of ze stoppen gewoon met hun medicatie. Anderen bezoeken een algemeen arts die allerlei lichamelijk onderzoek doet dat meestal overbodig is. Dan krijgen ze medicatie die niet nodig is of zelfs verkeerd reageert op de in Nederland voorgeschreven medicij-

nen'. Om deze situaties zoveel mogelijk te voorkomen is het RIF project opgezet, een zogenaamde 'pilot' om na te gaan of doorbehandelen in Marokko haalbaar en zinvol is. 'We willen in de eerste plaats continuïteit in zorg waarborgen, en ten tweede de mensen die in Marokko psychische problemen krijgen, de mogelijkheid bieden een beroep op ons te doen. Mensen kunnen ons voor overleg bellen. Bijvoorbeeld als iemand een alternatieve genezer heeft opgezocht en deze vindt dat de patiënt zijn door de Riagg voorgeschreven medicijnen niet moet slikken kunnen mensen ons daarover raadplegen'.

Samenwerken met Marokkaanse collega's

In januari zijn jullie naar Marokko afgereisd om daar met collega's te

Psychiatrie

praten over het project. Wat hebben jullie daar gedaan? 'We hebben daar in die periode een netwerk opgebouwd waarvan we deze zomer gebruik zullen maken. Stel dat we door iemand in Noord Marokko gebeld worden, terwijl wij op dat moment heel ergens anders zitten? We zoeken dan contact met de dichtstbijzijnde psychiater uit ons netwerk en stemmen met hem af wat er het beste kan gebeuren. We hebben dan ook een contactpersoon in iedere stad die we aandoen. Natuurlijk houdt de patiënt zelf de vrijheid om te kiezen naar welke arts hij wil gaan. Bovendien zijn Brahim en ik geen arts en mogen wij dus ook geen medicijnen voorschrijven. Dat doen de Marokkaanse psychiaters voor ons. Overigens is er, naast de Marokkaanse psychiaters, ook steeds een psychiater in Nederland – Peter van Loon (tevens hoofd afdeling TCH -MS) - voor telefonische overleg en consult beschikbaar'. 'In Tetouan spraken we een psychiater die vertelde over een jonge psychoti-

over grenzen

sche Marokkaanse jongen die in Nederland woont. In de zomermaanden keert hij terug naar de stad van zijn ouders. Hij stopt in die periode altijd met zijn medicijnen waardoor hij psychotisch wordt. Hij zwerft op straat en wordt – zo gaat dat in Marokko – opgepakt door de politie. Daar wordt na 1 week pas duidelijk dat hij psychotisch is. Met een Nederlandse hulpverlener als aanspreekpunt kunnen dit soort cliënten opgevangen worden en hun behandeling voortgezet. De Marokkaanse psychiaters weten ons nu te vinden'.

Met een mobieltje op zak onderweg...en dan?

Hoe moet ik me jullie werk gedurende de zomer voorstellen. Wachten jullie op het eerste telefoontje, of hebben jullie al afspraken lopen?

Verbouwereerd

Argeloos zet ik de televisie aan. Dat is op zich weinig bijzonder, want dat doe ik elke dag. Net zo argeloos volgt teletekst. Een goedkopere manier om snel op de hoogte te komen van het nieuws ken ik niet. Het nieuwe kabinet is rond zie ik staan. Op de volgende bladzij worden de ministers opgesomd, want die zijn het belangrijkste. Er blijkt weinig verandering te zijn omdat vrijwel alle bewindslieden van "Balkenende-I" naar "Balkenende-II" doorstromen. Daarna tuf ik, inmiddels wat teleurgesteld over zoveel behoudzucht, door naar het overzicht van de Staatssecretarissen. Plots zie ik een mij bekende naam: het is die van Medy van der Laan, een nichtje van me. Ik sta perplex. Medy wordt staatssecretaris voor Cultuur en Mediazaken. Nog steeds verbouwereerd bel ik snel familie om ook hen van dit nieuws op de hoogte te brengen, maar in eerste instantie blijken die andere bezigheden te hebben en of ik later terug wil bellen.

Om haar te feliciteren schrijf ik met spoed een mailtje, want voor een telefoongesprek heeft ze nu vast geen tijd. Omdat er bij Balkenende-I wat mis ging met de benoeming van een staatssecretaris voor emancipatiezaken, zal ook Medy eerst nog wel even grondig door de veiligheidsdiensten worden doorgelicht.

In mijn mail zeg ik haar alvast dat het best wel moeilijk zal zijn om in de voetsporen te treden van een erudiete persoonlijkheid als Aad Nuis, die deze post eerder bekleedde. Maar Medy is zeer ambitieus; ze maakte een bliksemsnel carrière en nog maar kort geleden werd ze zelfs uitgeroepen tot ambtenaar van het jaar. Ik heb er dus alle vertrouwen in. Wel heb ik altijd wat huiver om ambtenaren politicus te zien worden. Ik ben altijd bang voor rolvermenging. Ambtenaren, zeker op rijksniveau, hebben nogal eens de neiging hun plaats niet te kennen, en een te grote invloed op politieke beslissingen te willen uitoefenen. Ook de nieuwe vice-premier, Thom de Graaf, was ooit beleidsambtenaar bij het rijk. D66 heeft naar mijn gevoel verhoudingsgewijs veel leden die in de bureaucratie zitten of hebben gezeten.

En nu mag ze als politiek verantwoordelijke aan de slag. D66 heeft Medy "achter de hand gehouden", denk ik.

Verder zeg ik haar dat ik de portefeuille Cultuur en Mediazaken niet direct bij haar verwacht had. In het verleden heeft ze zich bij Binnenlandse Zaken namelijk vooral bemoeid met aangelegenheden als politie, brandweer en personeelsacquisitie. Toch wat anders dan Cultuur.

Het toeval wil dat ik kort geleden nog met mediazaken ben bezig geweest: er moet een programma-adviesraad komen in Schiedam. De mediawet schrijft dat voor. Zo'n raad beslist wat er op tv te zien is. Ambtenaren van het kabelbedrijf beslissen nu nog voor heel Schiedam dat ik niet naar Stadsradio Rotterdam maar wel naar de Franstalige zender TV5 mag kijken. Eén ding weet ik nu al: ik moet de komende jaren de neiging weerstaan om me met het mediabeleid te bemoeien. Want niets is lastiger, dan familieleden die zich met je werk bemoeien. Meestal komt er grote heibel van. Je loopt namelijk het risico dat je door overmatige betrokkenheid verkeerde raad geeft. Dat zijn de wetten van de psychologie. Onthoudt u die raad maar. Ik blijf maar bij mijn eigen leest. Ik sluit het mailtje aan de aankomend bestuurder af met haar veel succes te wensen.

Maar u, lezer van dit "GGZ-medium", wendt u met al uw mediaklachten vooral tot het ministerie van OC en W te Zoetermeer, bijvoorbeeld als u vindt dat er teveel reclame op tv is of niet tevreden bent over mijn column.

Of is dat laatste binnenkort niet zo verstandig meer?

Cor Noordegraaf

Wanneer heb je een eetverslaving?

Mijn naam is Anja. Graag wil ik jullie iets vertellen over eetverslaving, en hoe je daar vanaf kunt komen. Laten we eerst eens duidelijk omschrijven wat een verslaving is. Een ding wat alle mensen doen die een verslaving hebben liegen en stelen vaak dingen verstoppen. Er zijn negen verschillende verslavingen een daarvan is eten. Met eten worden we iedere dag geconfronteerd. Als je door de stad loopt zie je op iedere hoek een snackbar staan. Mensen die verslaafd zijn aan eten proberen altijd iets te verzinnen, om iets te eten. Het is vaak zo dat eten niet het enige probleem is. Veel vrouwen die seksueel zijn misbruikt voelen zich waardeloos. Mannen houden nu eenmaal van slanke vrouwen, dus wat denken vrouwen we gaan eten komen aan in gewicht. Maar als je weer eens misselijk bent van het eten ga je spugen, je hebt weer een lege maag, je maag moet weer worden gevuld en zo ga je maar door. Door je overgewicht loop je gezondheidsrisico's, het duurt een aantal jaren voordat je toe geeft eetverslaafd te zijn. De weg terug is niet eenvoudig maar is zeker te doen. Ga niet aan de slag met maaltijd vervangers, ga gewoon drie keer per dag eten. Als je buiten etenstijd trek in eten hebt stel je dan de volgende vraag. Wat zit me dwars ga met mensen praten, als je toch besluit te gaan eten neem dan iets waar je niet van aan komt. Komkommer, tomaat en bleekselderij. Het belangrijkste is dat je over je probleem gaat praten. Je bent niet de enige die seksueel misbruikt is. Zoek een lotgenoot en praat er veel over. Ter bemoediging heb ik het volgende gedicht.

Oogappel

Ken jij die uitdrukking jij bent mijn oogappel

lieve kleine meid, papa en jij hebben een fijn geheim.

Papa als ik toch iets tegen mama zeg? Om zeker te weten dat jij zult zwijgen krijg je een nieuwe computer of fiets.

Na vele jaren besluit je het is over en uit dan komt de dader vaak je vader, en zegt voor aangifte is het te laat.

Beste vrouw, lieve meid kom uit je schuilplaats dan ben je een oogappel.

Anja

Als je meer wilt weten kun je contact opnemen met De Fransisca Vereniging
e-mail: defv@dolfijn.nl.

[opmerkelijkheden]

'We zijn al een tijd bezig om de vervolgspraken met onze Marokkaanse cliënten in de zomer in Marokko te plannen. We hebben een reisschema en weten dus precies in welke periode we waar zijn. Dus voor de zomermaanden checken we of onze cliënten genoeg medicatie mee hebben voor juli tot en met augustus, en we maken ook een vervolgspraak met ze in Marokko. De meeste van onze cliënten vinden dat erg ideaal. Het is soms ook grappig, zo van: 'oh ik heb nog een neef in Groningen of Maastricht met wie het ook niet goed gaat, kan hij ook langskomen bij u in Marokko?'. Als we voldoende tijd hebben dan kunnen we deze neef ook zien, maar niet zonder overleg met zijn behandelaar. Die moet akkoord zijn dat wij ons ermee gaan bemoeien. 'We zullen ook mensen zien die nog niet bekend zijn in de GGZ. Daarvoor doen we een soort intake gesprekken. Samenvattend kan ik zeggen: we zien in Marokko onze eigen cliënten met wie we afspraken hebben; we geven advies aan mensen die met een probleem zitten en doen intakes bij mensen die voor het eerst met de GGZ in aanraking komen'. Ook Nederlandse toeristen kunnen ons bellen. In Meknes zijn een tijdje terug een aantal Nederlandse toeristen psychotisch geworden van drugsgebruik. De Marokkaanse politie pakt dit soort mensen dan op en ze belanden ze in de cel, en daarna in een psychiatrisch ziekenhuis waar niemand je taal spreekt. Een traumatische ervaring. Wij kunnen dan ook helpen. In januari heb ik met een Marokkaanse politieagent over dit soort dingen gesproken. Het is belangrijk dat de Marokkaanse autoriteiten weten dat Nederlanders verzekerd zijn en recht hebben op zorg en medicijnen. Reacties van andere GGZ instellingen? Ik heb begrepen dat jullie op het moment druk zijn met voorlichting aan Nederlandse verwijzers. Staan zij positief tegenover het RIF project? 'Jazeker. Bij Riagg Utrecht, tegenwoordig Altrecht, hebben we met een

psychiater gesproken die heel enthousiast was. Ze wil het project bij team en instelling introduceren om ook hun mensen door ons te laten begeleiden. Dit wordt natuurlijk moeilijk omdat we deze zomer maar met z'n tweeën zijn. We willen het liefste iedereen helpen, maar dat kan nu eenmaal niet met twee man sterk. We moeten kijken hoe het project loopt en wat we kunnen doen. We zijn erg benieuwd!

Meer informatie?

U kunt contact opnemen met de heren M. Abkadiiri, P. van Loon of B. Mrabti van de afdeling Trans Culturele Hulpverlening (TCH): 010 440 24 02
In Marokko zijn de hulpverleners vanaf 1 juli tot 30 augustus per GSM te bereiken op:
(00212) (0) 6 51 46 521
(00212) (0) 6 59 23 236
en per e-mail
mohammedabkadiiri@hotmail.com

Marlies Staphorsius

Culturen van belang voor de GGZ

Opening van het kenniscentrum Mikado

Op 6 mei 03 werd in het Nederlands Architectuur Instituut (NAI) het kenniscentrum Mikado geopend. Voordat ik impressies zal schetsen is het misschien handig iets meer over dit centrum te vertellen.

Mikado is een landelijke organisatie die zich met interculturalisatie bezig houdt. Interculturalisatie geeft de vorm weer waarin de diverse culturen zijn (of nog moeten worden) geïntegreerd in de samenleving. De problemen die voortvloeien uit dit proces worden op het gebied van geestelijke

gezondheidszorg onderzocht door dit kenniscentrum. Mikado, gehuisvest hier in Rotterdam, wordt door de overheid gefinancierd en valt onder de Bavo-RNO groep. Het bureau wordt bevolkt door een multicultureel team. Zij houden zich onder andere bezig met het opstarten en onderhouden van wetenschappelijke onderzoeksvormen. Sinds mei is er een website. Deze wordt verder uitgewerkt. Tevens verzorgen zij in samenwerking met diverse anderen een wetenschapskatern. Daarnaast worden een aantal boekjes uitgegeven met als inhoud de good practices: "activiteiten die goed gewerkt hebben de afgelopen tijd".

De opening

Naast de verschillende interessante discussies werden er een aantal lezingen gehouden. De staatssecretaris was uitgenodigd maar kon door afspraken elders niet komen. Een afgevaardigde was wel aanwezig. Tevens werd er een zaal discussie gevoerd met een panel waar o.a. Sophia Rocha aan deelnam. Zij is consulente bij het Basisberaad GGZ en zij houdt zich bezig met de

Bon

Ja, ik wil graag de Krant kosteloos (thuis) ontvangen.
Je kunt de Krant sturen aan:

Naam:.....

Straat + nummer:.....

Plaats:.....

De redactie vindt het leuk om te weten hoe je aan deze 3e krant gekomen bent.

Ik heb het nummer 3 van de Krant ontvangen via, of gevonden bij:

.....
.....
.....

[DENKRAAM]

Kaapverdische gemeenschap in Rotterdam (Apoio). Diverse lezingen werden gehouden aan de hand van een commentaar op een manifest die geschreven zijn door o.a. Rob van Dijk, medisch antropoloog.

De opening werd goed bezocht. De afwezigheid van mensen uit de verschillende culturen was wat mij erg opviel. Het zou wenselijk zijn als dit soort bijeenkomsten, en de cliëntenbeweging, meer vanuit een multiculturele gedachtegang gaan werken. In de regio Rotterdam zijn er meer dan 100 verschillende culturen. Als de populatie uit meer dan 60% allochtonen bestaat, is het niet meer dan gewenst dat de diverse mensen aan het woord kunnen komen. Het samenwerken met andere culturen gebiedt ook dat de westerse cultuur zich niet te dominant opstelt.

Mikado heeft op zijn website een mogelijkheid experts te raadplegen. Zij werken vanuit een hulpverleners positie voor vragen vanuit de hulpverleners hoek. Toch zijn de vragen vanuit de samenleving ook van belang voor de antropologen, psychiaters en

psychologen. Als de diverse mensen bijgestaan kunnen worden en op een goed pad gewezen kunnen worden kan dit betekenen dat er misschien een vertaalslag gemaakt kan worden naar een meer ontwikkelde (medisch-) wetenschappelijke kennisontplooiing.

Christian Dogterom

Interculturalisatie

Als mij door een aardig redactielid van jullie krant gevraagd wordt iets te schrijven over interculturalisatie, zit ik aanvankelijk met m'n handen in het haar. Ik wil niet weigeren, omdat ik hem ken en hem graag mag, maar toch..

Ik ben ook maar een bescheiden psycholoog/behandelaar van resocialisatie-afdeling 'De Brug', onderdeel van DeltaBouman, op de linker Maasoever! En goed, daar wonen inderdaad mensen van Antilliaanse, Surinaams-Hindoestaanse, Servische, Marokkaanse, Spaanse en Nederlandse afkomst, maar of mij dat nu 'ervaringsdeskundige' maakt? Neem dan mijn collega, psychiater Ferdinand Thung, die veel aandacht vraagt voor het gegeven, dat mensen met een andere dan de Nederlandse culturele achtergrond veel minder lijken te profiteren van onze geestelijke gezondheidszorg.

Maar goed, ik ga de uitdaging aan en hoed me ervoor een woordenboek te pakken om het begrip interculturalisatie verder uit te laten leggen; dat lijkt me wat al te gemakkelijk. Nee, ik besluit om m'n gezonde verstand het werk te laten doen. Interculturalisatie: dat moet iets te maken hebben met culturen, met andere culturen. Maar wat zijn dat dan, andere culturen, anders dan wat? Want hebben we niet allemaal een culturele achtergrond?

**KNIP 'M UIT,
STUUR 'M OP
IN EEN ENVELOP
NAAR:**

De Redactie
DENKRAAM
Antwoordnummer 567
3100 WB Schiedam

**Een postzegel
is niet nodig**

Of we nu uit Nederland, Suriname, van Bonaire of uit Marokko komen, we hebben allemaal onze eigen culturele afkomst en die strekt veel verder dan alleen de landsgrenzen. Het zegt wel iets, maar toch niet alles, om te weten, dat de man of vrouw aan de andere kant van de tafel uit Marokko komt? Want wat weet je dan eigenlijk? Sommige mensen, ja zeker, ook hulpverleners, zijn van mening dat ze dan al heel veel weten, maar dat lijkt me een akelig vooroordeel. Je weet het land van herkomst, maar wat weet je van iemands vorming en opvoeding, van aanleg voor het één of ander, van iemands geloofsovertuiging, zijn of haar interesses, kwaliteiten? Niets, helemaal niets. Net zo min als het feit, dat iemand als Nederlander in Nederland geboren veel meer dan dat over hem of haar zegt.

Vragen stellen en doorvragen, vanuit oprechte betrokkenheid, lijkt me een heel belangrijke taak voor elke hulpverlener die met wie dan ook te maken krijgt, ongeacht culturele achtergrond. Door het stellen van vragen kom je het meeste van iemand te weten, ook over zijn of haar achtergrond. Een heel aardige oefening die ik destijds van Indra Boedjarath geleerd heb, is de zogenoemde naamwaarde oefening, een oefening die je weer even doet beseffen dat ook jij een culturele achtergrond hebt, wat naar mijn idee vooral Nederlanders vaak vergeten. Je concentreert je twee minuten op je naam, voluit, dus je voornaam of -namen en je achternaam. Daarna wissel je met anderen uit hoe je heet en wat je van je naam weet. Bijvoorbeeld waar je achternaam vandaan komt, uit wat voor familie je komt, wat de betekenis van je voornaam is, of je weet waarom je ouders je die naam gegeven hebben enzovoort. Heel leuk en heel leerzaam,

*Zie ik in jouw de vent
van wie ik gestaag
me af vraag, is het mijn interesse,
een openheid naar jouw verzwaarde levenslessen
of ken je de borg, de zorg
voor een overnachting met douche?
Ook dat is iets waar je aan went
als mogelijkheid gecreëerd door een niet geaccepteerde cent.
Misschien heb je iets totaal anders gewild
maar is het dat wel wat er aan scheelt
als in je denken je aangeeft
dat de waan die in je opleeft
je leven naar een andere uiting voortment.*

*Ruw sloeg je je hoofd tegen de muur die verdooft
als door een snijtocht over je armen
je innerlijk omdraait. De herinnering in je darmen
als je door doorleefde handelingen je vriend gelooft,*

*beloofd vanuit zijn bestorven zijn
een in een zelfmoord berustte pijn*

*Ruw sloeg je je stemmen weg,
als door een bloeding in mijn verdriet
ik nu zacht mijn begrip voor je voor mij uitzeg
hoop ik op je zelfrespect. Zelfliefde in het verschiet?*

*Tussen de gesloten deur en de kier
tocht ter voorkoming de lucht
over de diepte van je wil waarmee je zucht
over de geboorte van je vier-*

*talig belang, je innerlijk tekent
tranen naar de grond als vruchten vallend van je wang
waarmee je je psychose jezelf toerekent,
maakt misschien een gevolg van je kunnen je bang.*

*Tussen de niet te krijgen sleutel en de verwarring
rust de wens tot vluchten
in de geruchten van het onthouden
van de eeuwenoude vernarring
die in de bewaking is behouden.*

Cristian Dogterom

omdat het je subtiel doet beseffen, dat we allemaal onze eigen culturele bagage hebben, ongeacht onze huidskleur. En je komt in korte tijd veel over de ander te weten! En hoe zit het nu met al die mensen van verschillende culturele afkomsten bij ons op De Brug, want zo heet de afdeling waar ik werkzaam ben? Niet anders dan op macro-niveau, in de maatschappij: op micro-niveau, in vier - of zespersoonshuishoudens, leren deze mensen, met al hun aardigheden en eigenaardigheden, met elkaar samen te leven. Ze leren veel van elkaar. Hoe? Door met elkaar in gesprek te gaan, rekening te leren

houden met elkaar, waar nodig zorg te dragen voor elkaar, door samen boodschappen te doen, te koken, elkaars eten te eten en te leren waarderen, door....met elkaar te leven! Draait het daar niet om bij interculturalisatie? Samen leven? Volgens mij zou dat de kern van interculturalisatie moeten zijn. Met wederzijdse interesse en respect, onvoorwaardelijke acceptatie van elkaar als mens (gedrag mag je bespreekbaar maken!) en af en toe een helpende hand naar elkaar uitsteken kom je een heel eind! En behouden we een kleurrijke samenleving! Ik realiseer me, dat ik waarschijnlijk een veel te

ideaal beeld schets. Toch wil ik dat niet laten, want onderscheid is er, maar door het steeds te maken op grond van een beperkt aantal verschillen, bijvoorbeeld huidskleur, geloofsovertuiging en seksuele voorkeur, maken we het onszelf er niet aardiger op. Geweldig, al die cultuur in één klein landje! Tot slot: in een tijdschrift las ik recent, dat iemand als consultant interculturalisatie werkzaam is in een instelling voor geestelijke gezondheidszorg: wellicht een mogelijkheid voor nog eens een interview in uw blad?

Marga Mol

[gedicht]

Testbeeld

*Sorry dat ik even niet
mee kan komen.
Mijn hoofd is te vol
even kan ik geen deel
uitmaken van het drukke
Bestaan.*

*Ik ben niet gestoord!
mijn vraag aan U is doe
normaal tegen mij.
Als je me even op testbeeld zet
Kom ik vanzelf weer bij de
mensen.*

*Psychiatrische patiënten zijn
niet gek
Maar hebben soms één klein gebrek.
Als iedereen dit eens beter begreep.
Waren er lang niet zoveel
mensen met
een testbeeld.*

Anja

Zonnenbloemen bij een dorpskerkhof, Montferrand-du-Périgord, Frankrijk. Zonnenbloemen waren Jaap's favoriete bloemen.

Ernest Smit

In memoriam Jaap van der Molen

Jaap kwam mijn leven binnenlopen op 20 juni 2002. Op die dag bezocht hij de cliëntenraad van het MFC Zevenkamp, waarvan ik notulist ben. Hij had zijn komst van tevoren aangekondigd: Theo, destijds onze ondersteuner, vertelde: 'ik heb een nieuwe man voor de raad', en dat bleek Jaap inderdaad te zijn, geen bezoeker, maar een blijver. Die middag vertelde Jaap dat hij in Utrecht een zelfhulpgroep voor depressieve mensen bezocht, en in Rotterdam een afdeling hiervan wilde opzetten. Ik vertelde hem over het basisbe raad en raadde hem aan de plenaire vergadering van de week daarop te bezoeken en zijn vraag om ondersteuning daarvoor te leggen. Jaap deed meer: hij toonde zich direct betrokken en nam deel aan de werkgroep wonen, die op die vergadering werd ingesteld. Ook in de cliëntenraad zevenkamp werd Jaap een betrokken lid. Hij was er meestal (niet altijd, we hebben allemaal onze mindere momenten), en als hij er was leverde hij een goede bijdrage. Hij werd voor mij de sparringpartner die

ik nodig had: iemand om mijn ideeën mee te bespreken, en iemand die actief meedacht over de strategie. Door zijn verleden als accountant en zelfstandig ondernemer had hij ook de knowhow die ik mis. Ik had Jaap al enkele keren over de krant verteld, waar ik vanaf het begin bij betrokken ben. Toen het tijd werd om een eerste nummer uit te brengen en we ideeën voor artikelen bespraken herinnerde ik mij Jaap's zelfhulpgroep, en ik vroeg hem of hij een artikel hierover zou willen schrijven. Ik had kunnen weten dat Jaap meer zou doen. Hij woonde een redactievergadering bij, op 25 oktober, en besloot om de werkgroep (de toekomstige redactie) te versterken. Jaap bleek - hoe kan het ook anders - precies de man die we nodig hadden. Hij had ook enige ervaring als uitgever! Met Jaap er bij hadden we als werkgroep genoeg 'kritische massa' om de krant kans van slagen te geven. Jaap bij de werkgroep halen is, denk ik, mijn beste bijdrage aan de krant tot nu toe geweest. Jaap had veel ideeën over de ontwikkeling

van de krant en de cliëntenraad, en ging hiermee energiek aan de slag. Zijn afscheid heeft Jaap niet kunnen aankondigen. Zijn onverwachte overlijden is een zware slag voor me. Ik realiseer me dat ik Jaap veel minder goed gekend heb dan ik zou willen. Buiten onze zakelijke contacten zagen we elkaar niet, maar het contact was altijd prettig, hij stimuleerde en inspireerde me, en ik hoopte er op dat hieruit langzaam een goede vriendschap zou groeien. Hij was een man naar mijn hart: serieus, betrokken, met een brede belangstelling en een onderzoekende geest, maar ook met relativiseringsvermogen en een daarmee gepaard gaand gevoel voor humor dat des te effectiever was omdat men dat niet van hem verwachtte. Verbeeld ik het mij, of lachte Jaap vaker dan voorheen in de weken voorafgaand aan zijn dood? Ik zal hem missen.

Ernest Smit

De treurwilg

september 1988

*Treurwilg zoals jij langs sloten en in parken staat,
rustig in het groen als een heel gewaad.*

*Met jouw takken als een stierlijke tooi,
treurwilg, wat ben jij toch mooi.*

*Jij staat bovenal hoog verheven,
voor mij ben jij het teken van de natuur in leven.*

*Ondanks jouw eenvoud en weinige kleuren,
begin ik, wanneer ik naar jou kijk, op te fleuren.*

*En menigeen die jou zo ziet,
dan ook intens van jou geniet.*

*Maar ach, ...wat vind ik het jammer en dat klinkt soms wat gek,
ze jou daar hebben neergezet, op die andere plek.*

*Want het is daar altijd zo eng stil,
en naar mijn gevoel zelfs ijzig kil.*

*Desondanks jij daar staat net als elders, ...prachtig, sierlijk en keu-
rig,
dan ben jij in mijn ogen ineens heel treurig.*

*En wanneer ik dan naar jou kijk begin ik niet te fleuren,
maar voel ik tranen wellen en ga treuren.*

*Het is net alsof jij een gedaantewisseling hebt ondergaan,
kijk ik naar jou, met op mijn wang, een dikke traan.*

*En menigeen die jou zo ziet,
dan ook niet meer van jouw pracht geniet.*

*Maar toch sta jij daar net als elders, ...prachtig, sierlijk en keurig,
en ben jij helemaal niet treurig.*

*Treurwilg, ...wat voor gevoel jij mij ook mocht geven,
jij blijft het teken van de natuur in leven.*

*Ik zeg het met een lach of traan,
jou treft geen enkele blaam.*

*Want het is de plek, en de omgeving,
die mij wat doet in mijn beleving.*

Wil Punt

Voor Jaap

Tijdens de begrafenis van Jaap van de Molen was er helaas geen gelegenheid voor mij om wat te zeggen aan het graf, dit was voor mij een teleurstelling.

Bij deze wil ik alsnog de gelegenheid aangrijpen om het te plaatsen in "Denkraam".

Het is een Joods gebed voor de bezoeker aan de begraafplaats en ik vraag aan een ieder die zijn graf bezoekt dit gebed mee te nemen en stil te blijven staan bij het onverwachte overlijden van Jaap.

Gebed voor de bezoeker van de begraafplaats.

Onze God en God van alle generaties, in deze dagen van rouw hebben wij ons naar U gekeerd om troost te vinden.

De tekenen van Uw aanwezigheid hebben ons rust gegeven temidden van alle pijn.

Nu staan wij op om de taken van ons dagelijks leven weer aan te vatten.

Wij beseffen dat er vele uren van onrust en eenzaamheid zullen volgen want hij van wie wij hielden is uit ons gezichtsveld verdwenen. Mogen zijn nagedachtenis ons kracht geven als wij ons zwak voelen.

Leer ons nu dankbaar te zijn voor alles wat goed en onsterfelijk was in zijn leven, alles dat ons nu steeds helderder voor ogen komt te staan.

Steun ons, als wij niet vanuit onszelf de kracht kunnen opbrengen om verder te gaan. Wij danken U voor alle liefde die verder reikt dan de grenzen van de dood, voor de vriendschap die wij tijdens het leven deelden, voor de gaven van hart en geest die nu een dierbare erfenis zijn geworden, voor dit en voor nog veel meer.

Help ons in de dagen die komen niet stil te blijven staan bij de pijn en het verdriet maar om verder te komen en de nagedachtenis van onze beminde te eren door de wijze waarop wij blijven leven.

Teus van Wijk

In memoriam

Jaap van der Molen

Stichting Pandora: inzet voor de ander

Sinds 1995 probeer ik vrijwillig voorlichting te geven aan diverse partijen. Dit doe ik bij de St. Pandora.

Zij vindt het naast het trachten van het beïnvloeden van de hedendaagse politieke sferen belangrijk om door middel van het voeren van gesprekken met scholen e.d. de maatschappij te beïnvloeden zodat men anders over psychiatrische cliënten en of psychische problemen gaat denken. Dit werk doen zij sinds 1964. Voor mij betekent dit dat ik regelmatig door Nederland reis om aan verschillende partijen mijn levensverhaal te vertellen. Dit verhaal gaat zoals Marlieke de Jonge dat zo plastisch uitdrukt over, “kortsluiting en losse elektrische draden in het hoofd”.

Ik heb gemerkt dat er veel begrip uit de verschillende groepen komt, maar ook verbazing en onbekendheid c.q. onwetendheid een rol speelt waardoor er verschillende vooroordelen blijven bestaan. Zo is het ziektebeeld schizofrenie van toepassing op mij. Als je de volksgedachte bij deze ziekte beziet, wordt er vaak gedacht aan dubbelheid of gespletenheid. Voor bekenden met deze handicap is het wel duidelijk dat mensen die lijden aan deze ellende (die ook bijzonder leuk kan zijn) het vermogen hebben zichzelf psychotisch te krijgen, vaak op zo'n manier dat het niet echt gezellig meer is.

Stichting Pandora zet zich gelukkig voor meer mensen in. Noch alleen voor autochtonen noch alleen voor de borderliners onder ons. Bij tijd en wijlen heb ik het gevoel dat het vertaalprogramma (van ervaringsverhaal naar beleid) wat het kantoor in Amsterdam lijkt te hanteren zijn vruchten afwerpt. Toch is er nog veel werk te doen. In een boek geschreven door Froukje Bos “ Berichten uit het laboratorium

van de samenleving “ wordt de diverse moeilijkheden beschreven die bijvoorbeeld mensen moeten ondergaan bij het stoppen van het slikken van antidepressiva of tranquillizers. Zo zijn in dit boek ook diverse alinea's en hoofdstukken besteed aan de (on-)mogelijkheden van de interculturalisatie en medicatieverstrekking aan kinderen en jeugdigen. Dit laatste heeft vooral betrekking op het ongeoorloofd verstrekken van medicatie aan kinderen. Ongeoorloofd omdat de wetenschap niet onderzocht heeft hoe o.a. medicatie uitwerkt in het lichaam van hen. Mijn manier van vermaatschappelijken is dat ik me intensief bezig houdt met het cliëntenperspectief.

Via cliëntenraden, lotgenotengroepen, regionale organisaties. St. Pandora geeft d.m.v. beleidsbeïnvloeding en voorlichting visies op reïntegratie, rehabilitatie, behoud van werk en behoud van uitkering. Zo proberen zij in de commissie, die door de regering in het leven is geroepen, om de toekomst van de WAO te bepalen, de visie van hen die de positie van mensen met psychische en/of psychiatrische als doel hebben over te brengen op verzekeraars, politici en andere belanghebbenden.

Wat mij zo aan St. Pandora aantrekt is dat zij naast andere partijen die het cliëntenbelang naar buiten brengen een manier heeft gevonden die nog steeds exclusief is, en niet te vergelijken met bijvoorbeeld cliënten trainen hulpverleners. Het brede perspectief wat je kunt overbrengen met levensverhalen in en over de psychiatrie vind ik boeiend. Het is tevens de eigenheid van de mensen die mij zo

aantrekt. Omdat je meerdere malen met diverse mensen met een andere achtergrond op stap gaat merk je dat de onderlinge verstandhouding een bijzondere is. Evenzo belangrijk vind ik het werk dat plaats kan vinden. Juist omdat cliënten nogal eens de nare gevolgen van het ziek-zijn kunnen en hebben ondervonden.

Zo was ik in het zuiden van het land op een voorlichting. Omdat het nog geen tijd was om te beginnen besloot ik een sigaretje te gaan roken. Ik ging daar voor bij de ingang van het gebouw staan. Misschien heb je ooit wel eens van Brabantse gezelligheid gehoord. Welnu, terwijl ik mijn longen aan het vullen was met nicotine kwam een wat oudere dame bij mij staan die meteen een verhaal begon te vertellen over haar zoon die zijn lerarendiploma op die dag bij die betreffende school haalde. Zij vertelde dat de beste man tijdens zijn studie werkte op een psychiatrische afdeling. Het mooie was dat de aardige vrouw me fijntjes uitlegde dat ze het vreemd vond dat haar zoon in de psychiatrie ging werken dat hij zich staande kon houden “ tussen al die gekken “. Zij beweerde dat zij dat maar vreemd vond. Ik heb maar niet verteld dat ik een van hen had kunnen zijn.

Het is precies zo'n gebeurtenis waarom ik mijn werk doe voor de stichting. Het ideaal dat de vrouw misschien op andere gedachten gebracht kan worden is voor mij naast de andere werkzaamheden die de stichting onderneemt een leidmotief om mij d.m.v. voorlichtingen in te zetten voor stichting Pandora.

Christian Dogterom

Stichting Pandora
2* Constantijn Huygensstraat 77
1052 CS Amsterdam
020-6851171
email info@stichtingpandora.nl
internet www.stichtingpandora.nl

*Kunstenaars vertellen over hun werk
Ton Hensing*

*Discussie rond een thema
Ton Hensing*

Week van de Psychiatrie "De Mannendag"

Voor het eerst werd in de week van de psychiatrie een mannendag georganiseerd in steunpunt "DO IJsselmonde" Waar werd daar zoal over gesproken?

Op het programma staat dat Bart Kopenol die een lezing geeft over het PAS (Parental Alienation Syndrome). We zijn met zo'n 15 mannen, aan het eind van ochtend aangevuld met o.a. Hans Kröber en Kees Gouw van RIBW Rijnmond tot een kleine 25 mannen. De spreker is er nog steeds niet, dus alle tijd om de gedachten te laten dwalen over de "mannendag" als thema.

Waarom bestaat het programma niet gewoon uit gespreksgroepjes waarin we praten over voetbal, seks, carrière, status, competitie, oorlog en militaire dienst? Dat is toch veel meer voor de hand liggend! Misschien iets voor volgend jaar? Rond 11 uur begint de lezing. André introduceert de gastspreker. Het PAS. Het gaat hierbij om kinderen van gescheiden ouders. Kinderen die de dupe zijn (geworden) van indoctrinatie en stellingname (tegen de vertrokken ouder) door de gebleven ouder, hierdoor in een loyaliteitsconflict komen te ontstaan en gaandeweg allerlei symptomen ontwikkelen (o.a. depressie en borderline gedrag). Kern van het betoog is dat allerlei instanties (raad voor de kindbescherming en de rechter m.n.) somtijds de handen ineen slaan en dan weer met elkaar in gevecht gaan en dat allemaal over de hoofden van en ten koste van degene waar het om gaat: het kind, al ontstaat zelfs hier in deze mannensetting verwarring, omdat het in de discussie

soms lijkt te gaan om het belang van de ontbrekende ouder. Een tweede verwarrende factor is de vraag wiens psychische problematiek hier nu besproken wordt: in eerste instantie dachten we dat we het hadden over kinderen met psychische problematiek, en dit blijkt ook inderdaad het geval te zijn, maar pas na een afdwaling in de richting van ouders met psychische problemen, waar tevens soms de oorsprong ligt van de bemoeienis van instanties. De rechter beslist nogal eens op grond van rapportages waaraan van alles schort: ze zijn onvolledig en/of onjuist en worden soms gemaakt op basis van zes-wekelijkse gesprekken en/of bezoeken.

We houden een pauze, waarna we opnieuw bijeenkomen en er vragen kunnen worden gesteld. Op de vraag, of gemis van ouderliefde aantoonbaar leidt tot psychische klachten? Is het antwoord: "ja", ook dit is te vinden in de eerstvolgende versie van de DSM. Overigens kent de vrager ook voorbeelden van psychische schade bij kinderen die ontstond doordat de (ruziemakende) ouders bij elkaar bleven! Voorts is het denkbaar dat een kind in aanleg al psychische problemen heeft die geactiveerd worden door de dreigende scheidings situatie. Er gaat trouwens nogal wat mis hier en daar: we hebben het nu over problemen met kinderen, gezinnen,

hulpverlening, instanties (het drama in Roermond wordt en passant genoemd), een mens vraagt zich af of er nog wel eens iets goed gaat! Natuurlijk is het ook weer zo dat je alleen hoort van de gevallen waarin het fout gaat. Dat moet troost bieden. Wat is trouwens onze macht? Wat kunnen we zelf doen? Hier liggen enkele belemmerende factoren: de wet op de privacy en het beroepsgeheim verhinderen soms een goed inzicht in hetgeen er gerapporteerd wordt. Elke vraag die gesteld wordt levert weer een nieuwe invalshoek op: wat is de rol van de psychiater? Mogen SPV'rs een diagnose stellen? Wie controleert wie? Moet systeem-therapie niet veel meer ontwikkeld en toegepast worden? Bestaan er nog wel ongebroken gezinnen? Moet een cliënt niet zelf de verantwoordelijkheid nemen als een behandeling niet opschiet? Wat voor vormen van kinderopvang kent de psychiatrie in Rijnmond? (antwoord: het RMPI). Moet er niet vaker preventief gewerkt worden? Wat is de rol van de school (-arts)? Ook hebben we het over manieren waarop we in actie kunnen komen: er zou een rondetafelgesprek met alle betrokken instanties moeten komen, er zou een werkgroep gevormd moeten worden. Ook de mogelijkheid van een brief aan de ombudsman wordt geopperd: een brief waarin we stellen als mannen bijeen gekomen te zijn en concluderen dat mannen/vaders er vaak bekaaid afkomen. Zonder daadwerkelijk tot een besluit te zijn gekomen (typisch, want mannen heel oneigen, toch?!) wordt de bijeenkomst beëindigd. In de wandelgang praten we nog wat na, waarbij blijkt dat dit onderwerp niet echt leeft onder de aanwezigen.

Adriaan Spaans

Week van de Psychiatrie Rotterdam Rijnmond

Maandagmiddagactiviteit van de week van de Psychiatrie, MULTILOOG "Ruimte voor anders zijn". Stichting R'go, 13.30-15.00uur, 24 maart 2003.

Op weg erheen bedenk ik dat het nog weleens moeilijk kan worden notulen te maken van een multiloog. Immers, één van de afspraken van een multiloog is dat alles wat gezegd wordt tussen de vier, ons PV'ers welbekende muren blijft. Ik neem me voor dit vooraf met Gerda Scholten, de leidster van deze middag te bespreken. Als ik binnenkom, op tijd, zijn ze al begonnen! Alle tafels zijn weg. We zitten in een héél grote kring, op sommige plekken dubbel. Er hangen meerdere uitspraken van Loesje om ons heen:

- Mag ik de acteur van mijn leven zijn?
- De ideale zorgverlener luistert naar mij, ook als ik niets te zeggen heb.
- Willen al die bazen nu meteen mijn hoofd verlaten.

Er bengelen ook twee rode ballonnen met witte hartjes erop en een groot spandoek: 'MIJN BREIN: verboden voor onbevoegden.' Na de uitleg van Gerda over het begrip multiloog worden er veel vragen gesteld, met name over de privacy. In het nu volgende namenrondje besluit ik nog even niets te zeggen over mijn notuleren. In de pauze overleg ik met Gerda. Na de pauze geeft ze me het woord en vertel ik aantekeningen te maken voor het verslag van de week van de Psychiatrie van het Basisberaad. Ik beloof het anoniem te doen en slechts de thema's te noemen. Voor mij een handicap, waarvan akte. Door een opmerking van één van de deelnemers springen we direct in het diepe, zonder eerst het begrip 'anders zijn' te definiëren. Ik heb dat ervaren als een gemis. Deze multiloog

is een soort Mozaïk geworden: veel woorden over veel verschillende onderwerpen, maar misschien is dat juist ook een kenmerk van een multiloog. Het thema 'Ruimte voor anders zijn' is mooi en aardig, maar de maatschappij zit daar helemaal niet op te wachten, integendeel. Er is vooral over werken gesproken: wél of niet betaald en het belang daarvan + het wél of niet uitkomen voor je 'anders' zijn en de rol van de werkgever daarbij. Daar

vloeide weer uit voort de idee van: er zelf van maken wat je kan en wil en belangrijk vindt; kortom creatief invullen van je anders zijn. Want dáár zit je kracht. Geniet ervan, zo houd je lol in je leven en blijf je sterk. En hoe doe je dat met mensen met een andere cultuur? En regels en wetten kunnen die creativiteit behoorlijk belemmeren of onmogelijk maken... In het afsluitende rondje wordt opgemerkt dat de groep te groot was. Er zou waarschijnlijk meer uitgekomen zijn als er kleinere groepjes gemaakt waren. Er was ook te weinig tijd. Het 'anders zijn' is te weinig aan bod gekomen met de spanningen die dat oplevert in je leven. Met dank aan Gerda Scholten en Koos van Lith uit Vlaardingen.

Foekje Bok

[advertentie]

Basisberaad GGZ is het platform in de regio Rijnmond dat opkomt voor de belangen van (ex-)cliënten van de geestelijke gezondheidszorg, maatschappelijke opvang en verslavingszorg, en anderen die daar op een of andere manier bij zijn betrokkenen. Het Basisberaad werkt met (ex-)cliënten en hun betrokkenen aan vernieuwing van de zorg. Bij het ondersteunings- en ontwikkelingsbureau werken een twintigtal medewerkers, veelal met eigen ervaring als cliënt.

**Basisberaad GGZ zoekt:
Directeur M/V
Voor 32 uur per week**

Profiel

Wij zoeken een directeur die vernieuwend kan werken, in staat is het perspectief van cliënten te vertalen in concrete resultaten, beschikt over verbeeldingskracht, communicatief vaardig is en aanspreekbaar. Een directeur met gezag, die een inhoudelijke visie heeft over de rol van (ex-)cliënten in de GGZ, VZ en/of MO en van hieruit beleidskeuzes kan maken.

Functie-eisen

- aantoonbare managementkwaliteiten en -ervaring;
- bewezen visie op de cliëntenbeweging;
- academisch denk - en werkniveau;
- bij voorkeur uitstekend mondeling en schriftelijk uitdrukkingsvermogen en onderhandelingsvaardigheden;
- bij voorkeur aantoonbare financiële managementervaring;
- bij voorkeur kennis van de sociale kaart van de regio Rijnmond.

Nadere inlichtingen over de vacature vindt u op onze website. Desgewenst kunt u inlichtingen inwinnen bij W. Kobus (interim-directeur) of mw. R. Smulders (leidinggevende consultantenteam). Sollicitaties voor 1 juli 2003, gericht aan

W. Kobus, Basisberaad GGZ.

Werving naar aanleiding van deze advertentie wordt niet op prijs gesteld.

Basisberaad GGZ, Postbus 21078, 3001 AB Rotterdam.

tel 010 - 4665962 / internet: www.basisberaad.nl /

e-mail: w.kobus@basisberaad.nl / r.smulders@basisberaad.nl

Wie het eerst op de top van deze berg is oed?

oke

Hij puf

[strip]

Ik denk hij dat puf ik het ga halen

VROEM

Ben je er nu al

Dat is niet eerlijk hè jij bent met de crossmotor

Ik heb toch niet gezegd dat het eerlijk moet. Maar ik moet weer naar beneden

De folkband 'Watchman' stelt zich voor

De Tamboer two-step

Spetterend slotfeest

Week van de Psychiatrie in 'de Tamboer'

Van heinde en verre waren deelnemers aan de diverse activiteiten van de Week van de Psychiatrie toegestroomd naar het wijkcentrum 'de Tamboer'. Zij, maar ook anderen zoals bezoekers van dagactiviteitencentra en bewoners uit de diverse instellingen, waren op vrijdag 28 maart gekomen om een feestelijk punt te zetten achter een inspannende week van praten, praten en nog eens praten.

De werkgroep 'Week van de Psychiatrie' had voor een uitstekende catering gezorgd. Er was voor iedereen gratis soep en broodjes. Zodoende hoefde niemand op een lege maag aan het festijn te beginnen. Verder werden er onder de bezoekers drie gratis consumptiebonnen uitgedeeld. Klasse! De stemming zat er al direct goed in. Onder de stimulerende en soms opzweepende klanken van de folkband 'Watchman' ging menig beentje van de vloer. Een enkeling ging zelfs compleet uit zijn dak!

De keuze van de organisatie om het slotfeest in deze wijkgelegenheid te houden bleek een goede te zijn en is zeker voor herhaling vatbaar. Een geslaagd feest, zondermeer!

Ton Hensing

De beste maatjes!

Uit je dak gaan doe je zo!

Van oud naar nieuw!

Feestelijke heropening DAC "Bijna Alles"

Hoe het begon. Op 14 november 2001 werd een brandbrief van de bezoekersraad van DAC "Bijna Alles" naar de cliëntenraad SP van de RIBW Rijnmond gestuurd. In deze brief werd kritiek geuit op de staat van onderhoud van het DAC. Deze brief heeft geresulteerd dat het DAC grondig onder handen werd genomen en op woensdag 16 april was het dan zover.

De heropening

Om 16.00 uur werd het vernieuwde DAC geopend door teamleidster Dineke Knol die na het doorprikken van ballonnen door een zee van ballonnen het pand mocht betreden.

Na een korte toespraak werd het woord gegeven aan Johan van Dijk (divisie-

manager Dagbesteding SP van de RIBW Rijnmond). Die zoals het hoort bij een opening ook een bla-bla-verhaaltje mocht houden. Ook waren

Eerst wat rommel opruimen en dan kunnen we naar binnen! Chantal Arts

er onder de gasten een paar zwaargewichten aanwezig zoals mevr. G. van Lieburg, directeur van de RIBW Rijnmond en dhr. P. Edmonds, lid van de Centrumraad.

Nadat de formaliteiten waren afgehandeld kon het feest beginnen. Onder het genot van een feestelijk hapje, drankje en opzweepende Argentijns muziek konden we het DAC bezichtigen.

De 'opknop commissie' heeft haar werk goed gedaan. Het gebouw is in

vrolijke lichte kleuren geverfd; het is niet meer zo'n naargeestige bedompte ruimte als dat het daarvoor was. Nadat iedereen rondgekeken had werd het tijd om te gaan eten in het 'Bestek', waar een feestelijke maaltijd bereid was door de chefkok. Er werd in diverse groepjes gegeten. Nadat we inwendig verwend waren ging de reis terug naar "Bijna Alles", waar we ons opmaakten voor het avondprogramma dat geheel in het teken stond van muziek. Karaoke was het toverwoord en iedereen kon als men daar zin in had zijn eigen nummertje doen. Om 21.45 uur werd de avond afgesloten met een loterij.

Op 24 april was er de officiële opening voor genodigden (de bobo's). Op die avond werd er ook een kunstwerk ontuld van kunstenaar dhr. Brandon. Naar onze mening een uiterst twijfelachtige keuze.

Koos Bijlholt

Knus met zijn allen rond de spil waar het om draait! Chantal Arts

recept

We zitten midden in de zomer en het is prachtig weer, tijd voor de tuin of balkon en de barbecue! Lekker roosteren en pruttelen, vandaar dit overheerlijke pruttelsoepje, eenvoudig te bereiden en je hebt er natuurlijk geen omkijken naar. Eenmaal op het vuur is het af en toe effe uit de luie stoel, effe door het pruttje roeren en weer genieten van het zonnetje onder het genot van een heerlijke kouwe klets.

15 minuten

AARDAPPELSOEP (voor 2 á 3 personen)

Ingrediënten:

- 500 gr. aardappelen
- 25 gr. boter
- 500 gr. prei (in ringen gesneden)
- 1 grote wortel (in plakken gesneden)
- 2 takjes peterselie
- 1 takje tijm of mespunt tijmpoeder
- 1 laurierblad
- 1 lt. groente bouillon
- 1 dl. room of koffiemelk
- 2 eetl. peterselie of kervel of gemengd (fijn gehakt)
- zout en peper

Recept:

- Snijd de geschilde aardappelen in plakken van ½ cm. dikte.
- Smelt in een braadpan de boter.
- Voeg de prei en de wortel toe en fruit de groenten op een matig vuur zonder deksel op de pan gedurende 10 min.
- Roer het geheel af en toe door elkaar.
- Voeg de plakjes aardappel, takjes peterselie en tijm, laurierblad en bouillon toe.

Sluit de pan en breng en breng het geheel aan de kook.

Laat de soep gedurende 30 min. zachtjes trekken, totdat de aardappelen en groenten gaar zijn.

Verwijder het laurierblad.

Wrijf de soep door een zeef of pureer hem met de blender, mixer of al de andere apparatuur die hiervoor op de markt is.

Voeg de room toe en breng de soep opnieuw aan de kook.

Breng de soep op smaak met zout en vers gemalen peper.

Roer er vlak voor het opdienen de gehakte peterselie of kervel door.

Serveer de soep als maaltijdsoep met stokbrood.

Voor de carnivoren onder ons:

Spekjes uitbakken en door de soep roeren, of blokjes gesneden ham of de bekende knakworstjes (cocktailworstjes).

Doe de soep in een soepkom, bestrooien met oude kaas en even gratineren, of het stokbrood in plakken snijden, bestrooien met kaas en gratineren.

Heb je ook een leuk recept

stuur het op naar:

Redactie Denkraam

Postbus 21078

3001 AB Rotterdam

E-mail: denkraam@basisberaad.nl

[essay]

Hoop

Er is zoveel geweld in deze wereld onze wereld en tussen de mensen.

Grootmachten kunnen de wereld opblazen.

Ze hoeven alleen maar de lont aan te steken. Vroeger bleven de gevolgen van de menselijke domheid en kortzichtigheid beperkt wegens technisch onvermogen.

Thans worden de gevolgen stilaan catastrofaal. Er is een grote kloof ontstaan tussen het technisch kunnen van de mens en zijn geestelijke en morele ontwikkeling. Laat ons nieuwe wegen gaan. Elkaar goede hoop geven.

Er is toch nog wel hoop?

De zon is niet moe en staat elke dag weer op.

Er worden nog kinderen geboren met lachende ogen. Er zijn nog zoveel mensen met een hart onder hun jas.

Elkaar hoop geven is elkaar leven geven!

Elkaar hoop geven is zich verantwoordelijk voelen voor elkaar.

Vrede en alle goeds.

Waar een bloem weer bloeien kan zullen op een dag weer duizend bloemen staan.

Je moet niet alleen de wereld ontdekken, de mooie landschappen, de machtige

Architectuur, of beroemde kunstschaten in een stad of land.

Je moet op de allereerste plaats, de mens naast je ontdekken en in hem het goede.

Dus geef elkaar goede hoop dan zul je zelf misschien ook gelukkig zijn.

Miny Warman

